

Ringmärkning och fågelsjukdomar – praktiska regler utfärdade av Ringmärkningscentralen

Den snabba spridningen västerut av den aggressiva formen av fågelinfluensa (H5N1) under sommaren 2005 och uppträdandet hos vilda fåglar i Europa under början av 2006 har fått stor uppmärksamhet och skapat en viss oro. Influensa har sin normala förekomst hos fåglar, framför allt hos simänder och andra vattenlevande fåglar, och minst 144 olika varianter har påvisats. De allra flesta är tämligen harmlösa, men i fjäderfamiljöer har varianter av H5 och H7 vid flera tillfällen utvecklats till aggressiva former med hög dödlighet bland tamfjäderfå och därifrån även överförs till vilda fåglar. Den nu aktuella varianten upptäcktes första gången i Hongkong 1997. Det rör sig om en utpräglad fågelsjukdom även om den också drabbat människor, främst i sydöstra Asien och sannolikt efter stark exponering från sjuka fåglar. Det finns inget fall konstaterat där spridning skett mellan vilda fåglar och människor.

Det faktum att den aggressiva formen nu även konstaterats hos vilda fåglar i Sverige innebär att ringmärkarna måste vidta vissa åtgärder och steg för att inte bidra till spridningen. Det handlar i första hand om att undvika spridning från vilda fåglar till tamfjäderfåhanteringen, men också att se till att minimera risken att sjukdomen sprids mellan fåglar eller överförs till människor. I nuläget bedöms risken för att en ringmärkare skulle kunna drabbas som mycket liten, men det finns ändå skäl att vidta vissa försiktighetsåtgärder.

Fåglar kan även vara bärare av en del andra sjukdomar, t ex salmonella, som vi med dessa rutiner också minskar risken att drabbas av. Trots att ringmärkning pågått i Sverige under en mycket lång tid finns det inga entydiga bevis för att någon ringmärkare efter kontakt med vilda fåglar drabbats av någon allvarlig sjukdom.

Praktiska regler

- Det absolut viktigaste i nuläget är att upprätthålla en noggrann handhygien. Efter avslutad ringmärkning tvätta händerna med tvål och rent vatten. Om detta inte är möjligt införskaffa alkoholbaserat handdesinfektionsmedel (t ex algogel) från närmaste apotek.
- Mer omfattande märkningsprojekt av ändrar bör följa noggrannare rutiner och detta har redan införts vid Ottenby andfänge (vid osäkerhet kontakta RC). Tunna skyddshandskar skulle kunna passa vid viss ringmärkning och hantering av fåglar, men de kan gå sönder och man har inte samma fingertoppskänsla. Finns att köpa och kan vara värt att prova för den som tycker att det skulle kunna vara praktiskt.
- Undvik att bita på naglarna, röka eller snusa innan händerna är rengjorda. Undvik också att lägga upp medhavd mat bland ringmärkningsutrustningen eller på det arbetsbord där ringmärkning utförs. Intag mat på annan plats!
- Se till att hålla sår skyddade och var noga med att rengöra sår som uppstår under arbetet och täck dem därefter med vattentätt plåster.

Naturhistoriska riksmuseet Swedish Museum of Natural History

- Rengör utrustning, bordsskivor och kläder från fågelspillning. Använd lämpligen desinfektionssprit.
- De märkplatser som har ett särskilt ringmärkningslabb ska fortlöpande se till att det är rent och sopat.
- Vänd ut och in på fågelpåsarna dagligen. Undvik att få innehållet på dig om det blåser!
- Tvätta fågelpåsarna regelbundet (minst 60°C, använd tvättmedel och separera från annan tvätt). Kraftigt nedsmutsade påsar sorteras ut och tvättas snarast före fortsatt användning.
- Undvik om möjligt att lagra ringmärkningsutrustningen inne i din bostad.
- Uppenbart sjuka fåglar släpps omedelbart.
- Var effektiv vid klassificering av fett och kroppsruggning. Försök att undvika att andas in ny luft direkt från fågelns undersida.
- Personer som sysslar med ringmärkning bör undvika att besöka eller komma i kontakt med uppfödningplatser för tamfågel under de perioder som de håller på med märkning. Gäller särskilt märkare som sysslar med märkning av vattenfåglar. Innefattar även utrustning, skor/stövlar och kläder.

Naturhistoriska riksmuseet och Ringmärkningscentralen har full förståelse för att ringmärkare kan känna sig oroliga över den uppkomna situationen. Ringmärkning är ett frivilligt åtagande och om det finns märkare som vill minska eller göra ett uppehåll i sin verksamhet p g a fågelinfluensan så går det naturligtvis bra att kontakta Ringmärkningscentralen och diskutera detta.

Flera myndigheter är inkopplade i fågelinfluensaproblematiken och de har något olika ansvarsområden. En gemensam hemsida för information om fågelinfluensan har nyligen startats (<http://www.fagelinfluensa.info>).

Den myndighet som hanterar arbetsmiljöfrågor är Arbetsmiljöverket.
<http://www.av.se/teman/fagelinfluensa/>

Detta dokument har framtagits i samråd med Björn Olsen och kan komma att revideras med kort varsel om ny information skulle framkomma.